

SHOLASTIKA

UVOD

Sholastika, filozofsko in teološko gibanje, si je prizadevala uporabiti človeški razum in še posebej Aristotelovo filozofijo in znanost, da bi razumela nadnaravno vsebino krščanskega razodetja. Bila je dominantno gibanje v srednjeveških krščanskih šolah in univerzah v Evropi od sredine 11. stoletja do približno sredine 15. stoletja. Glavna ideja je bila, da bi povezala naravno modrost Grčije in Rima ter versko modrost krščanstva.

OSNOVNE LASTNOSTI

Sholastični misleci so imeli velik razpon verovanj tako v filozofiji kot v teologiji. Enotnost celotnemu sholastičnemu gibanju dajejo skupne namere, vedenja in metode, ki so jih izbrali vsi njeni člani. Glavna skrb sholastike ni bila ta, da bi odkrili nova dejstva ampak povezati znanje, ki je že bilo ločeno pridobljeno od Grkov in krščanskega odkritja in razodetja. Ta zadeva je ena izmed najpomembnejših lastnosti, ki ločuje sholastiko od modernega mišljenja renesanse.

Temeljni namen sholastike je doseči neko harmonijo med razumom in odkritjem. Kakršnokoli nasprotje med njima bi se lahko pokazalo le ob nepravilni rabi razuma ali v nenatančni razlagi besed v odkritju. Sholastiki so verjeli, da je odkritje posredno naučeno od Boga in da zato vsebuje več resnice in gotovosti kot pa razum. V nesoglasjih med vero in filozofskim mišljenjem je bila vera vedno najvišji razsodnik. Odločitev teologa je vedno preglasovala odločitev filozofa. V 13. stoletju so v sholastiki želeli filozofijo ločiti od sholastike oziroma uvesti novo področje le zanjo. Skozi obdobje sholastike so filozofijo imenovali kot »suženj teologije«, ne le zaradi nadvlade teologije ampak tudi zato, ker so teologi uporabljali filozofijo pri razumevanju in razlaganju odkritij.

Zgodnji pripadniki sholastike so bili italijanski duhovniki. Oni še niso jasno ločevali vere in razuma ter so bili pretirano samozavestni, da razum lahko dokazuje določene vede in nauke odkritja. Kasneje, v zreli dobi sholastike, je italijanski teolog in filozof **Tomaž Akvinski** (1225-1274) določil neko ravnotežje med vero in razumom in rešil spor med antiko in krščanstvom. V Antiki so rekli: »Temelj znanja je razum!« krščanstvo pa pravi: »Temelj znanja je vera!« Tomaž Akvinski je zato izjavil: »Vera je nad razumom, z razumom pa spoznavamo verske resnice in če se zdi, da sta razum in vera v nasprotju, to pomeni, da se moti razum!«

Sholastika po Akvinskemu je omejevala več in več področij resnice, ki je bila lahko dokazana z različnimi razlogi in je vztrajala pri tem, da morajo biti prejšnji nauki, ki naj bi bili dokazani s filozofijo, še enkrat sprejeti vendar le na osnovi vere same. En razlog za to omejitev je bil tudi ta, da so sholastiki uvedli še neke zahteve pri znanstvenih demonstracijah katerih filozofiji prej niso upoštevali. Te zahteve so bile tako stroge, da jih je še **Aristotel** redko lahko popolnoma upošteval pri področju matematike. Ta razvoj je končno pripeljal do izgube zaupanja v naravni človeški razum in filozofije, ki je značilna za renesanso in prvega protestanta verskim reformatorjem **Martina Luthra**.

Naslednje pogosto vedenje med sholastiki je bilo njihovo veliko spoštovanje do velikih filozofov Grčije in Rima. Srednjeveški sholastiki so se učili misliti in pisati tako kot ti starodavni pisci, katerih kultura in učenje je bila veliko bogatejša kot njihova zdajšnja. Ko so dosegli celotno zrelost mišljenja, so začeli ustvarjati originalna filozofska dela in podajati svoja lastna mnenja o tej in oni zadevi. Kasneje so kritiki prišli do zaključkov, ki pravijo, da so bili sholastiki pravi kompilatorji ali recitatorji svojih del. Pravzaprav so bili zreli sholastiki, kot je na primer Tomaž Akvinski, zelo prilagodljivi in neodvisni v uporabi starodavnih tekstov. Pogosto so tekste, katere so želeli uskladiti z lastnimi stališči, interpretirali na način iz katerega je bilo interpretacijo težko uskladiti s starodavnimi nameni teh besedil.

Aristotla so sholastiki priznavali kot predstojnika v filozofiji in ga preprosto klicali »Filozof«. Trdno so se držali njegovih prepričanj o izkustveni znanosti kot je fizika, astronomija in biologija. Nekritično sprejetje Aristotelove znanosti pa je vendar pripeljalo do resne pomanjkljivosti v sholastiki in je bilo eden izmed razlogov, da so sholastiko znanstveniki v renesansi in kasneje zavrnili. Zgodnji visok cerkveni dostojanstvenik in teolog **Sv. August** pa je bil njihov predstojnik teologije, ki je bil podrejen le Bibliji in uradnemu cerkvenemu zboru.

OSNOVNE METODE

Ena osnovnih metod sholastike je bila uporaba filozofskega jezika, katerega je Aristotel uporabljal pri učenju, demonstracijah in razpravah. Druga pomembna metoda je bila vaja naučiti se nek tekst s pripombami neke vodilne osebe, ki je bil v filozofiji večinoma Aristotel, v teologiji pa Biblija. Zgodnji pripadniki sholastike so se tekstov, katere so komentirali, trdno držali, postopoma pa so razvili že svojo lastno razmišljanje katerega so uporabljali v svojih razpravah. Od 13.stoletja dalje so postale takšne razprave najpomembnejše. Izid je bil tak, da so literarno razlago reducirali do meje, da so ostali le še nekakšni odlomki razlag.

Razpravljavci so se bolj ukvarjali z logiko in ostalimi modrovanji in mišljenji kot pa z realnimi stvarmi. Sholastika je tako temeljila na knjigah in ne na opazovanju in eksperimentih (koliko zob ima konj?). Tak način razpravljanja je sholastiko spravil na slab glas med renesanso in kasneje.

SHOLASTICNI FILOZOFI

V 11. in 12. stoletju so najbolj znani **Anselm**, katerega so klicali »Oče sholastike«. Iznašel je novo pobožno molitev, ki je govorila o obstoju Boga. Potem je bil znan francoski filozof, teolog in učitelj logike **Peter Abelard** in filozof in duhovnik **Roscelin**, kateri je ustanovil filozofsko šolo znano kot nominalizem. Med Židi je bil v istem obdobju znan rabin, filozof in zdravnik **Maimonides**. Sholastiki v tako imenovani »zlato dobi« v 13.stoletju so bili **T.Akvinski**, nemški filozof **Sv. Albertus Magnus**, angleški menih in filozof **Roger Bacon**, italijanski prelat in teolog **Sv. Bonaventure** ter belgijski svečenik **Henry of Ghent**.

Nominalizem je postal glavna filozofska šola 14.stoletju. Najpomembnejši nominalist je bil angleški filozof **William of Ockham**, ki je bil zelo dober logik in je bil vdan vsem filozofskim sistemom predhodne sholastike. Brilljantna vendar kratka oživitev sholastike je bila v Španiji v 16. stoletju, kjer je bil znan teolog **Francisco de Vitoria** in pa jezuit **Francisco Suárez**. Bolj široko razširjeno oživljanje sholastike je organiziral papež Leo XIII leta 1879 z namenom, da bi ponovno utrdili sholastiko 13.stoletja, še posebej zaradi T.Akvinskega, ter jo vključili v moderni svet. Ta preporod so pogosto imenovali neo-sholastika. Tu sta bila znan francoska filozofa **Jacques Maritain** in **Étienne Henri Gilson**.

Iz knjige Summa Theologica

napisal Tomaž Akvinski

Tema: Obstoj Boga

Ali Bog obstaja?

1. Zdi se, da Bog ne obstaja. Če bi eno od dveh nasprotujočih se bitij obstajalo brez omejitve bi bilo drugo bitje popolnoma uničeno. Vendar beseda Bog pomeni nekaj kar je neskončno dobrega. Torej, če bi Bog obstajal potem zlo ne bi obstajalo. Ampak ljudje se na svetu spopadajo tudi z zlom, kar pomeni, da Bog ne obstaja.

2. Nadalje kar lahko razložimo z malo razlogi naj ne bi razlagali z večimi. Ampak zdi se, da vse kar vidimo na svetu lahko razložimo z drugimi stvarmi brez domnevanja, da Bog obstaja zato, ker se naravne stvari razlagajo z naravnimi razlogi, medtem, ko tiste, ki so narejene z namenom, so produkti človeške volje. Zato ni nobene potrebe, da bi predvidevali, da Bog obstaja.

V nasprotju, Bog reče v Bibliji: »Sem kdor sem.«

Tomaž Akvinski je obstoj Boga dokazoval na pet različnih načinov in zanikal zgornji dve trditvi (teorija o gibanju, kaj lahko obstaja in kaj mora obstajati, ...). Na svoje teorije o obstoju Boga je imel razne ugovore npr »Bog ne bi dovolil, da bi zlo obstajalo razen če bi bil tako močan in dober, da bi lahko celo iz zla naredil dobro.«.
